

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre . . .	8 frt — kr.
Negyedévre . . .	2 „ — „
Helyben hásho kordva:	
Egész évre . . .	10 frt — kr.
Negyedévre . . .	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre . . .	12 frt — kr.
Negyedévre . . .	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 8. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó hivatalhoz intézendők.

Egyes szám árak: 4

NAGYVÁRAD, június 22.

Aratás előtt.

(K. Ö.) A merkantilis érzelmű sajtó az aratást megelőző egy-két hetet éveken át következetesen arra szokta felhasználni, hogy sopánkodik amiatt, hogy még mindig csak az őstermelésnél tartunk. Ez pedig a merkantilis felfogás szerint nagy baj, mivel ez által arra a sorsra vagyunk kárhóztatva, hogy mindent a szerencsétől várjunk. A jó időjárás megérleli a gazdaságon mutatkozó gabonát, szőlőt és gyümölcsöt, a rossz időjárás azonban tönkre teheti egész évi fáradozásunk gyümölcsét. És a sopánkodásnak a végén rendesen az süli ki, hogy tanuljunk meg irigykedni azon népekre, melyek az ipar, kereskedelem és vállalkozás ezernyi ágazatával emancipáltak magokat a föld és időjárás szeszélyei alól.

A régi nóta ez az iparállam dicsérete és elsőbbsége mellett, mely azonban már annyira elkopott, hogy bizony csak nálunk hallgatnak még rá. Oly soká és oly erővel uralkodott felettünk a merkantilis irány, hogy az elmélet teljesen megzavarta és a közéletbe közgazdasági tévtanokat csempészet be igazságok gyanánt. Megtanultuk, hogyan irigykedjünk azokra a nemzetekre, melyek ipar dolgában nálunk előrehaladottabbak. A külföldön rendezett kiállításokon az ipar csodáit bámuljuk; ha itthon rendezünk kiállításokat, első sorban abban mutatkozunk be a mi nincs, az ipar termelvényeiben. Arra nem is gondoltunk, hogy a külföld agrárállamnak ismer bennünket, hogy mint

ilyen akar is látni bennünket. Mi pedig mintha szégyenkeznénk emiatt és a külföld elnézéseért esengünk, hogy ipar dolgában más államokkal lépést tartani nem tudunk. Valóban soha nagytőke és industrializmus oly teljes győzelmet nem aratott, mint felettünk a merkantil-liberalis kormányzati rendszer három évtizedes uralma alatt.

De itt látszik ennek a rendszernek a harczmodora. Anyagilag tönkre tette az országot, hogy lehetlenné tegye mint agrárállamot és hogy tehetetlenségünk érzetében az industrializmus után sóvárogjunk. Perfidia jellemzi az egész rendszert. Mert ha a mezőgazdaság sok sorscsapásnak van kitéve, iparunk azonban nem lévén, egész anyagi boldogulásunk a mezőgazdaság erején nyugszik, akkor minden kormányzati ténykedésnek a mezőgazdasági érdekek védelmére kellene irányulnia. Holott a liberalis rendszer tervszerűen és fokozatosan gyengítette a mezőgazdaságot.

Ezt oly mértékben sikerült elérnie, hogy egy-egy évnek rosz termése száz és száz gazdának ásta meg sírját. Ezen az uton elérte a merkantilizmus azt, hogy még a gazdaosztály is reményét veszítette a mezőgazdaság ereje iránt és a mezőgazdaság egy egész osztályát ott látjuk a merkantilizmus jövedelmező szolgálatában.

Nagyon elhibázott politika az, mely az industrializmus érdekében valónak a mezőgazdaság gyengülését látja. Eltekintve a mezőgazdaság vételeirejétől, a mezőgazdaságnak kell az iparnak a szükséges munkaerőt szállítani. Ez azonban csak úgy lehetséges, ha a kisgazdák ezrei,

melyekből első sorban kerül ki az ipari munkás, újból megelégedett életet folytathat kis gazdaságában, amikor is foglalkoztatni tudja a rendelkezésére álló munkaerőt és csak a fölöslegeset bocsátja rendelkezésére az iparnak. Ennek feltételét azonban a mezőgazdasági állapot javítása képezi.

Nagyon is időszerű tehát, hogy az aratást megelőző időben azon viszony felett elmélkedjünk, mely a mezőgazdaság és ipar között létezik. Tesszük azt azonban nem azzal a célzattal, mint a merkantilis sajtó, hogy konkolyt hintsünk és még jobban megzavarjuk az eddig is elfogult kedélyeket, hanem hogy rámutassunk ennek a két legfőbb kereseti ágának az összetartozandóságára.

Az ipar viruló mezőgazdaság nélkül soká nem létezhetik. Ha elpusztul a mezőgazdaság, pusztulnak a többi kereseti ágak is. Ez bebizonyult az ország gazdasági történetének három utolsó évtizedében. Áldoznunk kell tehát a mezőgazdaság érdekében, mert nem csak arról van szó, hogy az ipar legnagyobb fogyasztóját, hanem egyúttal azt a forrást is megmentsük, melyből az összes kereseti ágat mesterséges uton egymástól elválasztani akarja, az nem a nemzet anyagi boldogulását, hanem a merkantilizmus nemzetközi érdekeit tartja szem előtt.

Néppárti gyűlés.

Soroksár nagyközségben, 1899. június 25-én, vasárnap d. u. 3 órakor a Templomtéren néppárti gyűlést rendez az országgyűlési néppárt. A gyűlés tárgysorozata a következő:

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Tízéves találkozó.

(Vége).

— Ejnye, lányok, asszonyok! Hát sirni jöttünk ide, vagy mi? Ti igazán komolyabbak vagytok ma, mint tíz évvel ezelőtt, mikor a pápaszemes Faragó magyarázgatott itt ilyenformán:

— Látják, az a fa ott: a platán. Nos, Dömötör Magda, ugyan tudna-e valamit a platánról?

— És te, Dömötör Magda, semmit sem tudtal a platánról. Igaz-e lányok, vagy hát asszonyok!

Már erre elmosolyodtak mind.

Lipártné mostantól kezdve megint Dömötör Magdusnak érezte magát és ő is elmondta egy-két iskolai csínyját. Ez volt aztán kezdete az igazi pletykának. Mindenki szóba került most már, a kiről csak tudtak valamit s így többek közt Horváth Ákosné is, a mai ünnepség rendezője, a ki még mindig nem mutatkozott sehol.

Most sült ki, hogy dr. Horváth Ákosné ezelőtt tíz esztendővel még Steiner Rizának hívták s csak aztán, hogy megkeresztelkedett lett belőle Bányász Terka.

Steiner Riza egyáltalán nem volt szép,

még csak kedves sem, mi több — a lányok egyszerűen a kiállhatatlanok rovatába sorozták. Az igénytelen megjelenésű lánynak — a ki még a találkozás ivén is csak szavazás útján, a Klárka kérésére kapott helyet — azonban dugaszdag gyáros volt az atyja, a ki a lánya szerencséjéért — maga okadatolta így e lépést — családostul oda hagyta a hitét. Így aztán semmiféle akadály sem állotta útját annak, hogy az egykori Steiner Riza sóvárad dr. Horváth Ákosnak, a szép, gavallér képviselőnek lehessen a felesége s ez előkelő állása révén a mai ünnepség rendezője is.

— Utolsó volt köztünk! . . . Ki hitte volna? — tőprengtek ők, — mikor megint révbé ért a hajó. Nekik csak két vendéget hozott. Egy feltűnő eleganciával öltözött, szeplős, fiatal asszonyt, a ki egy fehérhaju öreget kísért.

Amaz Horváthné volt, ki a bizonyos leereszkedő nyájjassággal üdvözölte társnőit, az öreg meg a jó Szánthó Kornélia kisasszonyt, akit bárha még úgy szerették is, olyan sokat bosszantottak valaha. Horváthné alig vették számba, de a törődött Kornélia kisasszonynak mindenképen meg akarták csókolni az immár remegő kezét.

— Édes, jó gyermekeim, szabadkozott Kornélia és áldólag terjesztette fölélük mind a kettőt, aztán sorba csókolta őket.

— No, hanem kevesen jöttek el. Huszából mindössze — hat, bizony nem sok.

. . . A »Sasban« persze összéb huzták az asztalt s a huszonegy terítékből vissza vittek tizenégyet. Mielőtt elhelyezkedtek volna, Kornélia kisasszony így szólt:

— Ezelőtt tíz évvel is én ültetemmel magukat, hogy meg ne sértődjék senki s ha nincs kifogásuk ellene, most is így tesztek. Megengedik? — Kérjük.

Kornélia ekkor, hivatkozván arra, hogy az élet igazságtalan professzor és arra, hogy ez az ünnepség még az iskolából indult ki, az iskolai szorgalmat és munkásságot vette az elültetés alapjául. Ő ülén az asztalfőnél, tőle jobbra a régi »első leány« Tóth Böske következett volna. De Tóth Böske, nem tudni miért, nem jött el s így bizonyítványa szerint Fejér Klárka foglalta el a helyét.

— Jöjjön édesem, mondotta Kornélia és Klárinak könnyek csillogtak a szemében.

— Éljen, éljen! — kiáltotta a kis Lipártné, a kinek jól esett, hogy Kornélia helyett is elégtételt szolgáltat.

Kornélia pedig érdem szerint, egymásután olvasta le a neveket az ivről. közben megjegyezvén:

— Mióta elment tőlünk, hírt sem hallok róla. — Meghalt szegényke, imádkozzanak érte. — Nem jöhet el, a fiacskája nagy beteg. . . S így.

Lassan aztán elhelyezkedtek. A legutolsó hely Horváth Ákosnénak jutott; az iskolában

1. Elnöki megnyitó. Tartja: Gr. Zichy Aladár, országgy. képviselő. 2. A néppárt törekvéseiről. Tartja: Dr. Simonyi-Semadam Sándor, f. v. ügyvéd. 3. A hitvallásos iskolákról. Tartja: ugornyai Dr. Robitzek Ferencz, pápai kamarás. 4. A keresztény sajtóról. Tartja: Auer István, a »Christliches Volksblatt« szerkesztője. 5. Elnöki zárszó.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

B u d a p e s t, június 22.

Még nagy idő hiányzik a tíz órához, Széll Kálmán miniszterelnök azonban már a Házban van. Vidáman viszonzozza a sarokban összeverődött hírlapírók üdvözlését és néhány percze megáll, hogy velük diskuráljon. A miniszteri szobába vonul azután vissza, hogy a Károlyi Sándor gróf által vezetett deputációt fogadja.

Ezalatt Perczel Dezső odabent az ülést megnyitja. Az indítványok felolvasása után a napirendre, a kiegészítési javaslat folytatólagos tárgyalására térnek át.

A vita.

Szinay Gyula a függetlenségi és 48-as párt padjaiból beszél. Kossuth Ferencz és Komjáthy Béla álláspontját vallja. Ezután a paktumra hivatkozva a rendszerváltozásra tér át. Elvárta volna, hogy mindazokat a főispánokat, akik magukat a Báúffy-rendszerért exponálták, elbocsájtják. Ez azonban eddigelő a szükséges mértékben még nem történt meg, csupán egy-két esetben.

— *El kell őket csapni!* — követelődzik a szélsőbaloldal.

Szinay fejtegeti a közös vámterület hátrányait. Nem helyes, hogy a orosz és drága osztrák ipart istápolják, holott a többi külföldi iparezikk jobb is, olcsóbb is. Határozati javaslatot nyújt be. (Éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Mozgás és azután csend támad. A miniszterelnök emelkedik fel szólásra. Oszatlan figyelemmel hallgatják.

Széll Kálmán beszél.

Egy ország gazdasági kérdéseit politikailag bíráltni nem lehet. Az ország gazdasági kérdéseinek megoldásánál a dologba a politikát belevonni nem szabad. Az önálló vámterület nem önczél. Hanem cél a gazdasági berendezkedés. Ellen argumentumokat állít fel Kossuthal és Komjáthval szemben. Amikor a

függetlenségi párt az önálló vámterületért lelkesedik és azt lelkesedésében mindjobban kiszínezi, teszi ezt egyoldalúan és megelégedezik, hogy az elemnek másik oldala is van. Az önálló vámterület nem az az Eldorádó, mint a milyennek ezt Kossuth Ferencz képviselő tegnapi beszédében bemutatni igyekezett. A szőnyegen fekvő törvényjavaslat teljesen a jogon épült fel, a jogot tartja fenn és a törvényt tartja meg.

Nekünk sok ellentétes érdekünk van Ausztriával. Itt is, oda át is van egy nagy termelési és egy nagy fogyasztási terület.

Itt a mezőgazdaság a termelési terület, odaát az ipar. Oda kell tehát törekednünk, hogy ezt a kettőt összhangba hozzuk. Statisztikai adatokat idéz. *Elismeri, hogy Ausztriának az önálló vámterület nagy kárt okozna, mert Ausztria ipari cikkeinek érdekében rá van utalva a magyar fogyasztási piacra.*

— *Ugy van! Ugy van!* helyesel a szélsőbaloldal.

De az is áll, hogy Magyarországon a különválás óriási rázkódást idézne elő, amelyet Magyarország nehezebben heverne ki, mint Ausztria. Tehát itt hosszabb ideig, amott rövidebb ideig tartó közgazdasági rázkódattal. Helyes tehát, ezt kikerülendők, a vámközösség fenntartása.

A petroleumra nézve az orosz petroleum mostani árai mellett ugysem tudnának konkurrálni. Új forrásokról kell gondoskodnunk.

A vámközösségnek mint együttlétnek, a különválásnak mint különlétnek, meg vannak a hátrányai, valamint előnyei is. Akármily állapotban csak az előnyöket biztosítani az egyik félnek, ez létre nem hozható. Az adott viszonyok között a vámközösségnek hiva és így a szőnyegen levő törvényjavaslatot ajánlja elfogadásra.

Nem áll, hogy az 1867. XII. t. cz. 57—67. szakaszokban foglalt ügyekre nézve feltétlenül az következzen, hogy az önálló vámterület felállítandó, hanem igenis az, hogy felállítható.

Azt a vádat hozták fel, hogy bizonytalanság uralkodik. Ezt relatív értelemben igaznak mondhatni. Általában megsérthetnek a viszonyosságát, tényleg azonban nem fordul elő.

Polczner Jenő a szélsőbaloldalon nevet.

Széll: Szembe szállok a képviselő ur nevetésével. Elképzelhető-e az, hogy odaát finánczot tesznek a határra, amikor tudják, hogy mi ugyanazt megtegyük textil-iparukkal szemben. (Helyes! Helyes! a jobboldalon.)

Most megvan az élő jog, azt majd érvényesíteni kell. 1907-ben minden szerződést ösmerik s akkor szabad kézzel intézkedni lehet.

— *Helyes! Helyes!* kiáltja az egész ház a bal sorok kivételével.

A másik ellenvetésre Komjáthynak az a megjegyzése, hogy a felmondásra való jog nem

új dolog, az előbb is megvolt. Ez nem áll, 1878 előtt nem is voltak lejáratí határidővel nem bíró szerződések, ezekre nézve tehát az előző törvény nem is intézkedhetett. Tizenkét ilyen szerződés van most.

A harmadik kifogás az, hogy miféle vivmány az új autonóm vivmány. Hisz a vámszövetség megszűnt, tehát es ipso új vámtarifa kell? Az csak nem baj, hogy ez autonóm vámtarifát szóló bevette a törvénybe! Csodálja, hogy Komjáthy rossz néven veszi ezt az intézkedést, holott annak idején épen ő lépett fel ezzel a kívánsággal.

Általános nagy derűtségben tör ki erre a ház.

— Mindezek azt mutatják, hogy a képviselő ur érvelésére az az igazság áll: *ha akarom vemhes, ha nem akarom nem vemhes*, — jegyzi meg Széll általános nagy tetszést és derűtséget keltve.

— Azzal a váddal is fellépet a képviselő ur, folytatta a miniszterelnök, hogy *titkos megállapodások* is vannak.

Ez ellen tiltakozom. A bankparitásra vonatkozó egyezmény teljes érvényében fennáll. *A valutaszabályozás jobban van biztosítva, mint eddig volt.*

Komjáthy állításaival szemben a fogyasztási adók kivethetési jogát illetőleg kijelenti, hogy ez a régi javaslatban is benne van. Nem a javaslatban van a hiba, hanem abban a prizmában, amelyen keresztül Komjáthy képviselő azt nézi. (Általános derűtség.) Visszautasítja azt a vádat, hogy bármely pontra nézve is törvénytelenül járt volna el. (Hosszas éljenzés a jobboldalon.)

Széll: Ne tessék elhinni, hogy én titkos rendeletekkel kormányozom.

— *Mondják*, szól közbe Komjáthy Béla **Széll:** Ne higgyék el akkor sem, ha mondják is.

Kijelenti, hogy a *kormány titokban semmitsem cselekszik. Mindenki bele tekinthet a munkálatokba*, hogy ezzel mint a hitetlen Tamás kézzeifoghatóan meggyőzethessék.

Ez a javaslat felel meg legjobban a jelenlegi viszonyoknak. Kéri elfogadását.

A beszéd hatása.

Taps és éljenzés fogadja a miniszterelnök beszédét, amely perczeig eltart.

Az ováció még tart, amikor **Komjáthy** Béla felemelkedik, hogy a miniszterelnök beszédjére válaszoljon. Széll Kálmán az ellenzéki oldalra megy át, a horvát miniszter mellé ül, ahol Apponyi Albert gróf gratulál neki imént elmondott nagyhatású szónoklatáért.

Komjáthy Béla félremagyarázott szavait igazítja helyre. Azt mondja, hogy a miniszterelnök az ő tegnapi fejtegetései közül több tételt

annak idején igen gyenge tanuló volt. Horváthné szerfelett bosszankodott ezen és legkivált Klárikára, a ki — ugy gondolta — az ő helyére tolakodott. Csak ugy immel-ámmal felelt Klári barátságos kérdéseire és alig várta, hogy bosszút vegyen rajta ezért a sértésért.

Az étkezés különben igen kedélyes vala. Kornéliának mindenkihez volt egy nyájas szava és — Horváthné leszámítva — jól is mulattak valamennyien. Vége felé az asszonyok czukorkákat, süteményt dugdostak zsebre a babáknak, mi ellen Brátkayné, a kinek orvos volt az ura, kedves fontoskodással tiltakozott. Megárt az a sok édesség a gyerekeknek! . . . Szidike is, mintha még mindig iskolába járna, ugy hajigálózott a frissen gyurt galacsinokkal. Szóval jól ment minden.

Csak asztalbontáskor történt valami kellemetlen dolog. Kornélia kisasszony Tóth Bőskeről kérdezősködött megint, ha vajjon nem tudják-e, mi lett a sorsa az ő jó növendékének, a ki most még csak egy sorral sem mentette ki magát.

— Én tudom, szólott epésen Horváthné. Én látom sokszor és sejtem, mi tartotta vissza . . . Resteli, hogy valamikor első volt s most — az életben az utolsók közt bal-lag. Vén lány maradt, azért nem mert ide jönni . . .

Klárrika és Szidi ijedten rázkódtak össze

erre a kiméletlen vágásra, de a többiek is felszisszentek, hiszen ez a tapintatlan célzás Kornéliát is megsértette.

— Téved a nagyságos asszony, felelte nyomban Kornélia, ha pártában is maradt eddig, most még nem véa lány . . . És különben — ha az volna is . . . vén lány vagyok én is s lássa mégis el mertem jönni.

Horváthné megszegyenülten kért bocsánatot, ám a békés, derűs hangulatnak vége volt már. A többiek elbucszáltak egymástól, de a beállott zür-zavarban senkinek sem jutott eszébe, hogy új találkozóóról beszéljen.

Galambosi Szidi, a ki még jó darabig együtt volt Fejér Klárával, így fakadt ki bucuszatában:

— Istennem! milyen igazságtalan történeteket is ró a sors az élet könyvébe. Ha a te sorodat a Steiner lányéval egybe veted, igazat adsz magad is a jó Kornéliának, hogy az élet igazságtalan professzor s a szerencse ritkán jár kedvében azoknak, a kik megérdemelnék . . . Hja! az iskolában ők irigyeltek minket, megjutalmazták ott a munkánkat, most mi irigyelhetjük őket, akiket munka nélkül is jutalmaz a sors.

Klára, a kiből szintén ki akart törni az elégtelenség, nagy megerőltetéssel, nyugodtságot színlelve szólt:

— Dehogy irigyeljük! Te persze rosszul

ítéled meg a helyzetet. Mert különbséget kell tenni szerencse és boldogság között. Amaz bizony sokszor érdemteleneke száll, de az igazi boldogság csak kipróbált szivekben fakadhat. A szív nyugalma — ez a mi boldogságunk és ezt nemcsak örömök árán — lemondással, munkával is megszerezhetjük . . . Szerencsés nem vagyok, de boldogtalannak sem érzem magam s ha nincs is, a kiével összedobbanhasson a szívem, lelkem nyugalmában, egyszerű életem álmai között is elégedett vagyok.

Annyi azonban igaz, hogy lányok között nincsen helye az ilyen találkozásoknak. Mi nők, hju, érzékeny lelkek vagyunk s a sors igazságtalanságai, a melyek elénkbe tolnak ilyenkor, megzavarják a belső békénket és nálunk — mondjuk ki hát — vén lányoknál nélingatják a lelki egysúlyt azok a pótolhatatlan örömök, a miket csak másoknál látunk s minkben nekünk soha sem lesz részünk s az olyan durva sértések, minő ez a mai volt . . .

Megcsókolták egymást és elfordulván egy-egy könnyet töröltek ki a szemükből.

. . . És Klára haza utaztában most már azt határozta el, hogy az ő növendékeit, ha ugyan szóba hozná, egyenesen lebeszéli holmi tízéves találkozók rendezéséről . . .

Helvey Lajos.

nem czáfolta meg. Ő volt az, aki mindig azt állította, hogy az előző kormány által benyújtott törvényjavaslatok alkotmányellenesek s hogy állíthatná tehát most, hogy ő helyeselte a volt kormány törvényjavaslatát.

Szell Kálmán nyomban válaszol. Komjáthy azt mondta, hogy a javaslatok annyit sem érnek, mint a mult kormány által benyújtott törvényjavaslatok. Ő nem akart inszinuálni, de Komjáthy őt inszinuálta.

Őt percznyi szünet következik.

A szünet után *Bartha* Miklós beszélt a javaslatról az ülés végeig.

Biharvármegye közgyűlése.

— Második nap. —

Megcsappant érdeklődéssel folyt le a második napi közgyűlés. A jegyzők egyre-másra olvasgatják föl a temérdek bizottsági véleményeket, melyeket a közgyűlés az elnöklő főispán kérdésére fejbólintással vett tudomásul. Így azután az idő is haladt s a tárgysorozat pontjai is rohamos gyorsasággal fogynak.

Elnök: dr. *Beöthy* László főispán.

Az állandó választmány indítványára elfogadják a főszámvevő számadásait a szegény-, járvány- és mezőgazdasági alapokra vonatkozólag s a járvány-alap 66 ezer forintjának hova fordítása iránt egy bizottságot küldenek ki.

A honvéd hadapród iskolánál létesített alapítványi helyre a közgyűlés első sorban *Ferdényi* Ferenc-et, második sorban *Borbély* Józsefet ajánlja egyhangulag.

Felolvassák ezután a földmivelésügyi miniszter átiratát, melyben a községi segélyalapok részére 5000 forint államsegélyt adományoz. A közgyűlés a miniszter adományát köszönettel veszi tudomásul.

Szell Kálmán miniszterelnök a megye üdvözlő feliratát megköszöni. A közgyűlés tudomásul veszi Pestvármegyének a politikai helyzetre vonatkozó átiratával együtt.

A jegyzők által magánfeleknek teljesített írásbeli munkadíjaknak szabályrendeletét a közgyűlés elfogadja s a jegyzői egyletnek azon kérvényét, mely a régi árszabályt kéri megállapítani, elveti.

A vármegye székházánál a kapus lakás átalakítására az állandó választmány véleményét elvetik s *Papp* János főjegyző indítványát fogadják el s lakás kibővítésére 1500 frtot szavaznak meg.

A Szigligeti-Társaság állandó segély iránti kérelmét nem teljesítheti a közgyűlés, a társaság alapító tagjainak sorába 50 frttal belép, a szegedi kiállítás részére 500 frtot szavaz meg.

Szabó János nagyvárad lakos kérvénye a Végh Rozália-féle alapítványi díj iránt nagyobb vitát keltett, a főispán indítványára az ügy kihatol a pályázat és megüresedés figyelembe tartása mellett az alispánnak.

A megyei utak fentartása tárgyában az alispán jelenti, hogy a kavicsozásra való pályázati hirdetés jó eredményre vezetett, amennyiben 14%-nyi engedményt is sikerült elérnie, a fedőanyag változtatása folytán 18%, sőt még ennél nagyobb megtakarítást is sikerülne elérni.

Szabó József meglepéssel óhajtja tudomásul venni a közgyűlés által *Szunyogh* Péter alispánnak ez ügyben tett előterjesztését és minden működését s ajánlja *Grázer* József vállalkozóval a szerződés megkötését.

Hegyesi Márton ellenzi az ajánlat elfogadását.

A közgyűlés elfogadja az alispán előterjesztését, az alispánnak és főjegyzőnek pedig fáradozásukért köszönetét nyilvánítja. E szerint a vármegye közuti munkálatai 60,620 frt 50 krba kerülnek.

A közhasználatu távbeszélő hálózat létesítésére 75,000 frt kölcsön felvétele határozottatott el és a kereskedelmi miniszter állami segély nyújtására kéretett fel.

Ér-Semjén, Siter és Gálos-Petri községeknek a telekkönyvi állapotok rendezését célzó határozatai jóváhagyattak.

Az esküdt bíróságok

megalakításánál való közreműködésre a vármegye részéről kiküldettek:

a nagyvárad kir. törvényszékhez: *Szabó* József, *Radnai* Farkas, *Widovits* György, id. *Gálbory* Sámuel, id. *Markovits* Károly, *Hegyesi* Márton;

a debreczeni kir. törvényszékhez: *Bernáth* István, *Bacsek* János, *Klobusiczky* Géza és *Szárthory* Dezső;

a szalmármeti-i kir. törvényszékhez: *Erdős* Zoltán, *Szunyogh* Zsigmond, *Zsigó* Endre és *Szabó* Gyula.

Melyik a legelőnyösebb ajánlat?

— *Sztarill* Ferencz magyarózó beadványa. —

Hosszu időre alkotandó építkezéseknél nem szabad szigoruan a garaszkodást keresztülvinni, s minden körülmények között a legelőnyösebbnek látszó ajánlatot tartani szem előtt, hanem méltányolni kell azt, hogy esetleg némi több kiadásért milyen előnyöket nyerünk.

A színház építésénél pl. nem szabad arra nézni, hogy 3—4 száz forintot megtakarítson a város, de ennek fejében idegen vállalkozónak adja a munkálatot. Szomorú tapasztalatunk van már az ilyen eljárással a tűzéraktanyánál. Vagy mi haszna volt a helybeli iparnak pl. a törvényszék és a hadapród-iskola építéséből?

Nem szabad garaszkodni továbbá akkor, ha arról van szó, hogy néhány ezer forint többkiadás ellenében egy nagyobb szabású épület jövedelmezőségét fokozzuk.

A színház és a bazár építésére beérkezett pályázatokat ismertettük, valamint említettük már, hogy a *Sztarill* Ferencz ajánlatában kifejezetten benne levő fél méteres magassítását a bazár földszinti helyiségeinek, ugy az aradi vállalkozó cég, valamint *Guttman* és *Rendes* vállalkozók is elfogadták s e szerint a legelőnyösebb a *Fodor* és *Reisinger* aradi vállalkozók ajánlata.

Sztarill Ferencz építész, aki a színház építésére a legmagasabb engedményt tette 5%-al, azonban a bazár épület építésére volt ajánlata a legdrágább, utólag terjedelmes magyarózó beadványt intézett a tanácshoz illetve a törvényhatósághoz. Ebben részletesen magyarózza ajánlatát s kimutatja, hogy ajánlata nemcsak a legelőnyösebb, de a legelőnyösebb is a városra. Ezzel különben részletesen nem foglalkozunk, mert az alább közlendő beadvány teljesen megvilágítja a dolgot.

Nem hagyhatjuk el azonban egyik másik ténynek a felemlítését, anélkül, hogy ez által a többi vállalkozók megbízhatóságát, szoliditását legkevesé is kétségbevonnánk, vagy kicsinyel-nénk.

Ösmeretes tény, hogy illetékes polgári és katonai szaktekintélyek kijelentése szerint a három új kaszárnya közül a legszabatosabban, a legszolidabban a honvéd lovas laktanya van felépítve s így a *Sztarill* Ferencz egyénisége, képessége teljes garanciát nyújt arról, hogy a beadványában felhozottak előnyére válnának a városnak. De a beadvány némely pontját olyan fontosnak tartjuk, hogy bárki bizassék is meg az építéssel, azoknak figyelembe vétele igen kívánatos.

Érdemokről most nem akarunk beszélni, mert akkor felhozhatnánk, hogy a bémer-téri színházat és ezzel kapcsolatban a Bazárszoros kiszélesítését első sorban *Sztarill* Ferencznek köszönhetjük, mert ha ő nem veti fel a 12-ik óra utolsó percében újra a Bémer-téri színház ügyét s nem fáradozik érte, — ma már építik a Nagy-piaczon a színházat. A

mostani pályázatnál ismét az ő javára írhatjuk a fél méter magassításnak megfelelő mintegy 1½ ezer frt megtakarítást.

Sztarill Ferencz beadványa a következő:

Tekintetes városi Tanács!

Tudomásomra jött, miszerint az állandó színház és bérház bazár felépítésére benyújtott pályázatok felbontása után kitűnt, hogy a helybeli vállalkozók ajánlata közt az én ajánlatom legelőnyösebb a városra nézve. Ugyanis ajánlatomban kikötöttem, hogy a bazár épület földszinti belvilágát a tervezett 4 méter magasság helyett 4 m. 50 csmre emelem, mely esetben az épület legalább 1000 frttal többet fog jövedelmezni s így az előirányzott 20,000 frt minimális bérjövédelmet 21,000 frtban állapítottam meg, mely 1000 frt 5%-al tőkésítve a városra nézve 20,000 frt tőke előnyt biztosít mindaddig, míg a bazárépület fennál; tehát legalább 50 év alatt összesen 50,000 frtot. Ha már most tekintetbe vesszük az évi 1000 frt több jövedelemnek megfelelő 20,000 frt tőkét, az én és *Rendes-Guttman* féle ajánlat összehasonlítása a következő képet adja.

Sztarill Ferencz ajánlata:

A színházra előirányzott	201.041 frt 83 krból
5% engedmény tesz	10.052 frt 90 krt
marad — — —	190.989 frt 74 krt
a bazár felépítése	100.000 frt — kr
összesen:	290.989 frt 74 kr

Rendes és *Guttman* ajánlata:

a 201.041 frt 83 krból	2½% levonás ki-
tesz 5026.04 frt marad	196.015 frt 79 kr
a bazár építéséért kér	75.000 frt — krt
összesen	271.015 frt 79 krt

Már most ha a *Sztarill*-féle ajánlat szerint felépített magasabb bazár 1000 frt több jövedelmének 20,000 frt tőkét a 290,989 frt 74 kr vállalati összegből levonjuk, marad 270,989 frt 74 kr. Így az én ajánlatom *Rendes-Guttman*-féle ajánlatnál olcsóbb (271.015.79--270.987.74) = 26.05 frttal. Tudomásomra jött az is, hogy a tek. Tanács az én 1000 frttal feljebb emelt bérjövédelmemet nem veszi tekintetbe, mert a feltételekben kikötött minimális 20,000 frton felül befolyó összeg a várost illeti. Ez első pillanatra úgy látszik igaz!

Am de igaz ez csak akkor lenne, ha én ugyan úgy akarnám a bazárt felépíteni mint *Rendes* ur az ő beadott eredeti ajánlatában, vagyis nem 4 m. 50 csm magas belvilággal, hanem csak 4 méterrel.

De erre *Rendes* ur — az ajánlat felbontása után — kijelenti: hogy ő is magasabbra akarja építeni az általa megajánlott árért! Engedelmet kérek ez nem lehet így! Miért nem írta ezt *Rendes* ur ajánlatába belé mint én? A feltételek értelmében utólagos ajánlatokat figyelembe venni nem lehet; ha pedig lehet, akkor arra kérem a tekintetes Tanácsot: vegye figyelembe az én utólagos — nem ajánlatomat, hanem — magyarázatomat is.

Ajánlataimmal együtt — tehát nem utólagos kijelentéssel — beadott memorandumomban kifejttem, hogy az egész épület legalább 1 méterrel emelendő. Ajánlatomban pedig kijelentem, hogy a földszinti helyiségeket 50 centiméterrel magasabbra készítem. Ezek alapján tehát — ismétlem nem utólagos kijelentés alapján — ajánlatomhoz én is a következő magyarázatot teszem, melyet tisztelettel kérek figyelembe venni:

Ha én a földszinti helyiségeket 50 centiméterrel magasabbra építem; akkor nem csak a falakat akarom megmagassítani, hanem ennek megfelelően az összes boltajtó és kirakatokat magasabbra kell készíttetnem; tehát a *Mayrházbán* most meglévő használható boltajtók helyett is újakat kell készíttetni, vagy legalább — ha ugyan lehet — meg kell toldatnom. Én a belső közép falakat hordó téglaszloppok helyett — az alternatív terveim szerint vasoszloppokat, azon végig futó kettős vasgerendákat akarok alkalmazni, hogy bármily területű üzlet helyiségeket létesíthessek. A Bémer-tér és *Apácza* utcza felől levő lépcső házakat az utcától számítva egy traktussal beljebb akarom helyezni az udvar felé, mint mellékterveimben van, hogy

az épület kétségében tágas, nagy üzlet legyen létesíthető. Az ereszt is feljebb akarom emelni, hogy az épület, mint az ajánlatomhoz mellékelt memorandumban mondva van, *legalább egy méterrel magasabb legyen.*

Továbbá én tudom, mert ösmerem a lebontandó épületeket, hogy ott megfelelő, kifogástalan régi ablak és ajtók nincsenek; elvagyok készülve arra, hogy az egész bérház összes külső boltajtó és kirakatait, emeleti ablakait, teljesen újból fogom előállítani; ócska ajtó vagy ablakokat legfeljebb a belső részekben alkalmaztatok, mely elsorolt kiviteli külömbözet készpénzben legalább 20,000 frtot kitesz.

Természetesen ajánlatomban mind ezeket ily részletesen nem, csak az eredményt mondom el.

Szándékom volt, ha a vállalatot megnyerem, a bazár épület kiviteli tervét azonnal átdolgozni az elmondott szellemben és jóváhagyás végett az építési bizottsághoz beterjeszteni, mely alkalommal csak annak a kivitelre való elfogadását kértem volna, de ráfizetést már nem! Azért ezt már ajánlatomban tettem meg.

Tehát én nemcsak a falakat akarom 50 centiméterrel emelni, hanem ezeket is. Összesen 1 méterrel emelem feljebb, és az épület belső szerkezetében oly változtatást akarok eszközölni, hogy annak következtében nem 21,000, hanem 22,000 frt bérjövdelem fogja képezni a minimális jövdelemet, melyen felül éppen úgy számíthat a város még többlet jövdelemre, mint az alacsony és részben helytelenül beosztott bazárnak 20,000 frt jövdelem felül. Azt pedig tagadom, hogy 20,000 forintnál magasabb jövdelem nem volt az ajánlatban biztosítható; mert a kiadott hivatalos ajánlati íven a biztosítandó évi bérjövdelem beírásának helye üresen (. . .) volt hagyva vagyis minden vállalkozó annyi bérjövdelemet írhatott abba a mennyit akart. Miért vlt hát ennek a helye üresen hagyva, ha abba 20,000 frtnál magasabb összeg be nem volt írható? Hiszen a feltételekben ki van kötve, hogy legalább 20,000 frt. minimális összeget kell biztosítani! *Igy ebből az következzék, hogy: 20,000 frtnál kevesebbet nem, de többet igenis lehet biztosítani!* En 1000 frttal többet is biztosítottam, de ezt meg is indokoltam azzal, midőn ajánlatomban kijelentettem (nem utólagosan), hogy a földszinti helyiségeket 50 cm.-rel magasabbra építem; memorandumomban pedig azt, hogy az egész épületet legalább 1 méterrel magasabbra kell építeni.

Igaz, hogy a bazár épület ideiglenes épület lesz, tehát csak ennek megfelelően kell felépíteni; de legalább 50 évig bizonyosan fenn kell annak állni, amiért is jól kell azt megépíteni. Különben szerény véleményem szerint nem lesz a város oly anyagi helyzetben 50 év múlva sem, hogy 24—26000 frt jövdelemet magától eldobhasson.

Az elmondottakból kitűnik, miszerint én a bazár épületet szorosan a terv szerint nem akartam építeni; *hanem, az általános óhajnak megfelelően, magasabbra és korektül belső szerkezetében is, hogy annak bérjövdeleme nagyobb legyen.* Minden esetre ez nekem is többbe kerülne. Tehát ha én több bér jövdelemre számító épületet akarok adni a városnak, mely nekem többbe kerül: természetesen többet is kell érte kérnem. Mivel pedig a pályázatra kitűzött tervnél megállapított összeg oly mérsékelt, reális volt, mint a Rimánóczy féle ajánlat, mely összeg mellett lehetetlen az általam tervezett változtatást előállítani, úgy nem volt más hátra, mint megfelelően többet kérnem és egész természetesen többjövdelemet is biztosítanom, Tekintetes Tanács! Az én hibám abban rejlik, hogy már ajánlatom mellett őszintén feltárom, mit kell a pályázatra kitűzött tervet változtatni, hogy az többet jövdelemmezzen ez célszerűbb legyen és természetesen meghatározom azt is, hogy azért mit kérek, mert utólagos követelésekkel, pótmunkákkal én nem akarok előállni.

Ha pedig a Tekintetes Tanács a főslyt arra helyezi, hogy annak adja a vállalatot a ki egyelőre legkevesebb pénzt kér; vagyha elv az, hogy mentül kevesebb pénz befektetéssel oldassék meg a kérdés, akkor méltóztassék elővenni az én I. — vagy

ha ez nem lehet — a II-ik számú terveimet, mert akkor pénz valóban kevés kell. De én azt hiszem jó lenne a beterjesztett terveimet is tanulmány tárgyává tenni, mert ez nem lenne kárba menő dolog. Abból esetleg az V. számot vinni keresztül, mivel ez minden nehézség nélkül lehetséges is.

Altalában pedig meggyőződés, hogy a színházat a kitűzött határidőre úgy sem lehet teljesen elkészíteni. Csak is a vállalatba bocsátott részeket, melylyel kész is lennék; de a belső díszítéseket, tapett, festés, stbbit vétek lenne a még teljesen nem száraz falakra felrakni, mert azok elpusztulnának.

Igy állván a dolog, — mert van rá idő — én ajánlanám ha a tek. tanács az alternatív terveimet felülvizsgálná és ennek megtörténte után határozná a tekintetes közgyűlés végleg a munkálatok kiadására nézve.

Ezek után arra kérem a tekintetes tanácsot, miszerint ezen az ajánlatcom alapuló magyarázatot magáévé tenni s a tek. közgyűlésnek elfogadás végett javasolni méltóztassék, mint legelőnyösebb ajánlközöt. A tek. közgyűlést pedig kérem, hogy az elsorolt adatok alapján ajánlatomat és jelen előterjesztésemet vegye tárgyalás alá s ha jónak látja fogadja el s a kérdéses épületek felépítésével engem bizzon meg.

Ugyanis a tek. törvényhatósági bizottság fenttartotta jogát a pályázatok között — tekintet nélkül az ajánlott összegre — szabadon választani. Ennek folytán a tek. közgyűlés vagy merev álláspontra helyezkedik s a Rendes-Guttman féle utónyilatkozatot nem veszi figyelembe, hanem kiadja a vállalatot a legelőnyösebb ajánlközönak, mely esetben az aradi Fodor és R. isinger féle ajánlatot fogadja el; vagy helybeli vállalkozót biz meg az építéssel, mely esetben a vállalat engem illet, mert mint fentebb kifejtettem, a helybeliek közt 26 frt 05 krral én vagyok a legelőcsőbb.

Az esetben, ha a tek. törvényhatósági bizottság a kivittel engem biz meg, és ennek folytán felebezés adatnék be; nem kívánom, hogy a színház építéséhez szükséges területek folyó évi augusztus 1-én bocsáttassanak rendelkezésemre, csak azt kötöm ki, hogy a megbizástól számítva a kivitelre 15 havi határidő adassék.

Mégjegyzem még azt is, hogy a feltételekben ki van kötve, miszerint azon ajánlköz, ki a helybeli ipart előnyben részesíti, különös figyelembe fog részesülni, *ezt pedig ajánlatomban csakis én jelentetem ki: hogy helybeli iparost, — bárha 1—2%-al drágább is — alkalmazok.*

Végül kijelentem, miszerint minden törekvésem oda irányult, hogy ezen nagyfontosságú kérdés végre megoldassék, hogy az állandó színház a Bémer-terre építtessék. Ezért indítottam — fáradságot, sőt anyagi áldozatot sem kímélve — az utolsó pillanatban mozgalmat a nagypiaczra való felépítés ellen.

Főtörékvésemet megvalósulni látván, a közgyűlés bölcs, igazságos ítéletére bízom ügyemet.

Tisztelettel

Sztarill Ferencz.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

- Junius 25. Petőfi ünnepély a Kereskedelmi Csarnok dísztermében d. e. 11 órakor.
 Julius 1. Iparos ifjak táncszestélye a Rhédey-kerti Lövölde-helyiségében.
 Julius 1. Nagy-Szalontai Olvasó-Egylet táncmulatsága a vasúti vendéglőben.
 Julius 9. A 48-as Népkör házias táncvizsgálma a Karger féle nyári mulatóban.
 Julius 9. A 48-as kör nyári mulatsága a Karger vendéglőben.

* **A király állapota.** A király Ő Felsege meghülésből származó betegségéből teljesen felépült s tegnap már az orvosok megengedték, hogy elhagyja a szobát.

* **Petőfi ünnepély.** Magas színvonalu irodalmi ünnepély fog lefolyni vasárnap d. e. 11 órakor a Csarnok nagytermében. A Szigligeti

Társaság áldoz ekkor Petőfi Sándor, a magyar Tyrtheus szellemének, ki a segesvári csatában 1849 június 30-án meghalt a hazáért, melyet dalaiban csak a halála után szűnt meg dicsőíteni. E gyászos évfordulónak immár ötven éve. A fü kizöldült a véráztatta mezőn, a robogó paripák által kapált gödröket bemosta a vizár. A költő is eltűnt, vagy mint a nép fia a néppel temetkezett a közös sirba, hanem az emberek emléke él. A képzelet működni kezd, ha lelkesítő dalai eszünkbe szöknek s a csatatéren elhunyt költő nem halt meg a székely nép előtt, hanem a vadregényes csiki havasokon a fenyvesek közt bolyongott szüntelen, mert nem tudott addig megnyugodni, míg hazája boldogtalan volt. A Szigligeti Társaság a gyászos félszázadot ünnepli meg Vasárnap s az irodalmi ünnepélyre le fog jönni *Endrődi Sándor* is, a »Kurucz nóták« hirneves szerzője, hogy az ünnepélyen ódával áldozzon Petőfi szellemének.

* **Uj templom Csorváson.** Csorvás békésmegyei községben a bibornok ur Ő Eminenciája és a kegyurak (Wenckheim-család) bőkezűségéből díszes uj templom fogja hirdetni Isten dicsőségét. A templom terveit, igen szép átmeneti góth stylben *Peiser Károly* püspökségi urad. mérnök készítette. Az építést *Wagner József* békés-csabai építőmester vállalta el 27,989 frtért. A szerződés szerint az épület még ez évben tető alá kerül s a jövő év augusztus hónapjára lesz teljesen befejezve. A templom építése a hivek között nagy örömet keltett.

* **Kinevezések.** A m. kir. pénzügyminiszter a nagyváradi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez *Poynár Géza* számgyakornokot számtisztté nevezte ki. A vall. és közoktatásügyi miniszter *Pozorszky Valéria* fehértemplomi állami polgári iskolai tanítónőt jelenlegi minőségében a kaposvári államilag segélyezett községi-polgári leányiskolához áthelyezte.

* **A kustozzai csata emléke.** A helybeli cs. és kir. helyőrség tisztikara a kustozzai csata emlékére az ott vitézül küzdött és elhunyt hősök lelki nyugalmáért folyó hó 24-én szombaton reggeli 9 órakor a nagyváradi-olaszi róm. kath. plébániai templomban ünnepélyes gyász szent mise lesz, melynek végzésére *Dencs János* tb. kanonok esperes és plébánost felkérték. A szentmise után az ezred legénységéhez rövid szent beszédet fog mondani. Délben a kereskedelmi csarnok helyiségében a tisztikar társas ebédet rendez, melyre a celebráló plébános is meghívott.

* **A mai rendkívüli közgyűlés.** A színház építés ügyében, mint már irtuk, ma, pénteken délután 3 órakor rendkívüli közgyűlésen határoz Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága. Az állandó választmány ma, pénteken délelőtt még egy ülést tart, amelyen megbeszélük *Sztarill Ferencz* építésznek lapunk más helyén közölt magyarázó beadványát, továbbá előterjeszti a polgármester a folyó számla kölcsönre vonatkozó ajánlatokat és a kötvény szövegét. A közgyűlésre a polgármester a következő meghívót bocsájtotta ki:

Valamennyi bizottsági tag urnak!

A törvényhatósági bizottság folyó évi június 8-án tartott rendes közgyűlésében 148.—6063. sz. a. hozott határozatához képest, a létesítendő városi színház és »Bazár« bérház épületei felépítésének vállalati uton való biztosítása érdekében megtartott árlejtés eredményéről beadott tanácsi javaslat tárgyalása, valamint a május 12-iki közgyűlés 121.—4955. számú határozata értelmében a felmerülő költségek fedezhetése végett megszavazott 397,000

korona, folyó számlabeli kölcsönről kiállított kötelezvények jóváhagyása czéljából főispán ur 6 Méltósága a folyó évi június hó 23-ik napjának délutáni 3 órájára rendkívüli közgyűlést tűzött ki.

Ezen közgyűlésre bizottsági tag urat tisztelettel meghívom.

Nagyvárad, 1899. évi június hó 22-én.

Dr. Bulyovszky József,
polgármester.

* **Szent Antal tisztelete.** A páduai szent Antal tisztelete mindjobban és gyorsabban terjed szerte az országban s ezzel természetesen a szegények kenyérrel ellátása mind nagyobb mérvet ölt. Nagyváradon havonta pár száz kenyeret osztanak ki a szent Antal perselyekben begyűlt összegből a szegények között. Az egyházmegye több községében már szintén fel van állítva a szent Antal szobra és perselye. *Furta* községben egy évvel ezelőtt állították fel az ottani díszes r. kath. templomban szent Antal szobrát. Az ájtatos hívek gyakran fordultak óhajaikkal és bizalommal az égi pártfogóhoz, amit igazol a szegények kenyérére begyűlt adomány. Egy év alatt befolyt a szobor beszerzésére 116 frt 70 kr, a segélyperselybe 192 frt 49 kr, különfelékből 14 frt 20 kr, tehát összes bevétel 323 frt 39 kr. Kiadás: a szobor beszerzése és díszítésére 116 frt 30 kr, a szegények kenyérére 138 frt 75 kr, a szobor fenntartási alapra 33 frt 18 kr, különfelékre 4 frt 71 kr. Terményben adakozás volt: 1½ mmáza tiszta buza. A furta szegények között *Csomák* János esperes plébános, a jótékony intézmény ezen buzgó munkása 248 kenyeret 1140½ kgr. súlyban és 138 frt. 75 kr. értékben osztott ki. Ezek a számok ékesen hirdetik szent Antal tiszteletének áldását.

* **Esküvő.** Tegnap tartotta esküvőjét *Lázár* Elemér máv. felügyelő *Mikusay* Erzsikével. A Szt.-László templomban dr. *Vucskics* Gyula plébános áldotta meg frigyüket. Tanúk voltak a vőlegény testvérei *Lázár* Zoltán megyei t. főszámvévő és dr. *Lázár* Zoárd ügyvéd Kis-Jenőből.

* **Itt a nyár.** Feltűntek a világos ruhák, — a szalmakalapok. A fiakkerek órlási ládakkal robognak a pályaházak felé. Itt a nyár. A naptár szerint tegnap délután 4 óra 45 perczkor kezdődött a nyár; ekkor lépett ugyanis a nap a rák jegyébe. A tegnapi nap az év leghosszabb napja, a mennyiben a nap reggel 3 óra 47 perczkor kelt és este 7 óra 45 perczkor nyugodott le. Az iskolák is bezárulnak. Ezer és ezer kis leány és fiu viszi haza nevetve, vagy sirva a bizonyítványt. A papa a bizonyítvány jósa szerint szabja ki a nyaralás költségeit, a jó mama pedig buzgón rakosgatja a különféle ládákba és bőröndökbe a nyaraláshoz szükséges holmit.

* **Gyógyszertári-jog átruházás.** A tenkei »Meváltó«-hoz címzett gyógyszerár jogát, mely az általános részvét közt oly korán elhunyt *Liszka* László tulajdona volt, özvegyének kértére a belügyminiszter *Kövesdy* Zsigmondra ruházta.

* **A vésztői gabonauzsorás Nagyváradon.** A gyulai kir. törvényszék büntető tanácsa csak lassan tudja kibogozni a vésztői lakosokat éveken át pusztító gabonauzsorát. *Szakkmány* Arisztid vezeti azt tárgyanak nagy ismeretével. *Rosenberg* Jakab az első vádlott, aki büszkén jelenti, hogy büntetlen előéletű, de csakhamar kitűnik, hogy tulajdon-elleni kihágás miatt volt már büntetve, különben jobbnak látta levegőt változtatni és *Nagyváradra* ment lakni, mert oly mértékű gyűlölettel voltak eitelve iránta, hogy életét féltette. Egy elkeseredett vésztői este viradóra rá is lőtt, de ezt a sebet kiheverte. Husz ember tett eilene följelentést, de ez csak machinációjának egy része. Konstatálja előtte elnök, hogy ha határidő-üzletet csinált, akkor is tudva mázsáknint 2 frt 40, 2 frt 70 krral károsította meg a vevőt, mert

a budapesti tőzsdén 7 frt 70 — 8 frttal jegyezték a papiros-buzát, mikor 6 4 és 5 frtos sluszokat cselekedett. *Rosenberg* erről azt mondja, hogy az polgári haszon. A tárgyalás azt látszik igazolni, hogy a tizennégy vádlott kartellben volt a vésztőiek megkárosítására. Hja ugyszeremnek a milliók!

* **Uj ellenőrzési állomás.** A honvédelmi miniszter tegnap érkezett rendeletével megengedte, hogy a Komádiból, továbbá Magyar-Homorog és Szakál községekből a közös hadsereg és a honvédség ellenőrzési szemléire megjelenni kötelesek számára *Komádi* jelöltesek ki állomásnak. Ezen szemléket eddig Mező-Keresztesen tartották.

* **Dr. Gerő Lajos kitüntetése.** A hivatalos lap mai száma közli: hogy király 6 felsége dr. *Gerő* Lajos, a »Pallas« irodalmi és nyomdai részvénytársaság igazgatójának harmad-osztályú vaskorona-rendet díjmentesen adományozta. Dr. *Gerő* Lajos legnagyobb érdeme az, hogy mint a »Pallas« irodalmi részvénytársaság vezérigazgatója megteremtette a magyar lexikont, amely tudományos irodalmunknak egyik legbecsesebb terméke. Nagy szerencsével és ritka éleslátással tudta megválasztani az embereket is, akik őt e nemes törekvéseiben támogatni és munkálkodását kiegészíteni alkalmasak.

* **A tanonczmunkakiállítás ügyében.** A tanonczmunkakiállítás rendezősége tisztelettel felkéri a tanoncztartó iparos polgárokat, hogy a készített munkákat a mai napon a kiállítás helységébe okvetlen beszállítani sziveskedjenek. Nagyvárad, 1899. június 23-án. *Szpevár* Pál, ipt. jegyző.

* **Térzene.** A 37. gy. ezred zenekara kedvező idő esetén ma este 6—7 óra között a Müller kioszk előtt játszik.

* **Hirlapiró gyufa.** Külföldre évenként körülbelül két millió forint megy gyufára, holott vannak magyar gyufagyárak is, melyek éppen olyan jó minőségű gyufát olcsóbban árulnak. Az indolencia miatt mégis nehezen versenyezhetnek a külföldi gyártmánnyal. A temesvári gyufagyár tiszta jövedelméből 5 százalékot az emkének ajánlott fel, ujabban a szegedi Pálffy-féle gyufagyár jelentette ki, hogy jövedelméből 5 százalékot a vidéki hirlapirók nyugdíjintézete javára áldoz. A hirlapiró gyufát a napokban hozták forgalomba s árulják már szélteben az országban.

* **Isten nem ver bottal.** Tehetős, jómódu ember volt Szegeden B. K., körülbelül 30—40 ezer forint értékű vagyonnal úgy, hogy gond nélkül tölthette napjait. Egy baja volt, — hogy nagyon szerette a fiát. Anyira szerette, hogy még halála előtt fiának adta oda minden vagyonát azzal a kikötéssel, hogy élte fogytáig eltartja. A fiu fogadozott is erősen, hogy megbecsüli öreg, munkaképtelen apját s így az boldogan költözött oda fia családjához. Nagyon megbecsülték ott az öreget; rövid idő múlva kikerült a kúszóbra, onnan az udvarra, majd kiverték az istállóba s pórásra kötötték, mint az ebet. Ott nyomorgott bűzben, piszokban, hóban, fagyban az öreg sokáig; véletlenül jöttek nyomára a jó szomszédok s feljelentésükre a rendőrség azután kiszabadította az őszhajú embert az istállóból, ahol több verést kapott a hálás fiutól és a vele egy huron perdülő balkezre való menyitől, mint kenyeret. A rendőrség közbelépésére onnan kiszabadult hosszú esztendőket rettetes sínlődése után. Idegen emberek vették pártfogásuk alá a saját portájáról saját fia által kitaszított embert, kit bánata és a hosszú kínlás annyira megtört, hogy két hónappal azután meghalt. De előbb még megátkozta fiát. Az átoknak meg volt a maga borzasztó foganatja. A fiu családja szétzüllött, ki erre ki arra él, a családfő pedig most halt meg olyan halállal, amelyben lehetetlen nem látni a büntető Isten ujját. Őt nap előtt a teljesen egészséges embernek elállt a szava s azóta alig tudott levegőhöz jutni, folyton fuldoklott, folyton fájogatta őt napon keresztül a halál. Most meghalt.

* **Gomba-mérgezés, vagy hirtelen halál!** A piacon tegnap egy *Hucza* Mária nevű napszámos asszonyt halva találták. A hulla

gyanusnak tűnt fel, s azt hiszik, hogy gomba mérgezésről van szó. A hullát a bonczházba szállították, hol ma fogják megejteni a hivatalos bonczolást.

* **Elveszett.** A Korona utcán tegnap délelőtt 10 óra körül elveszett egy kis kézitáska. A megtaláló jutalomban részesül, ha átadja a rendőrségen.

* **A ki mindig lopdos.** Villogó szemű fiatal barna suhancz állott tegnap délután a nagyvárad kir. ügyészség irodájában s megszeppent tekintete szerte révedezett a nagy iratcsomókon, az irodaszemélyzetben, egy nyiregyházi rendőrőrmester, ki a ficzkót idekísérte, egy bő szeredásból szedegetett elő mindenféle uj holmikát leltározás végett. A suhancz neve *F. Nagy* Bálint, öreg *F. Nagy* Bálint nagyéleti vagyonos gazdaember fia. Pár nappal ezelőtt beállított nagybátyjához *F. Nagy* Sándorhoz s a háznál csak az asszony volt otthon, de az is csakhamar ételt vitt az urának. *F. Nagy* Bálint az asszony eltávozása után visszamosont, az ajtót felfeszítette s egy ládából, melynek zárját bicskával kifaragta, 204 frtot vitt el. A lopást hamarosan észrevették s tüvé tették a tolvaj fiúért az egész határt még 3 megkárosított nagybácsi társaságában a csendőrök, de eredménytelenül. A nyiregyházi rendőrség végre elcsipte a jómadarat s a lopott pénzből már csak 148 frt 56 krt. találtak meg, melyen most már a megkárosított nagybácsik károsodásuk aránya szerint fognak osztozkodni. Nagyváradra való átkísértetése előtt megkérdették becsületben megöszült öreg *F. Nagy* Bálintot, hogy kívánja-e a fia megbüntetését?

— Kívánom biz én, mert a fiu mindig lopdos, meg szökdös. Nagyon rossz természetű gyerek, — szölt öreg *Nagy* Bálint elkeseredve.

* **A veszett eb garázdálkodása.** Veszett komondor garázdálkodott tegnap d. u. Kolozsvárt. A kőmáli oldalon levő villák körül csatangolt a veszett eb, be ment Csengeri egyetemi tanár udvarára és ott megmarta a tanár udvarán játszadozó gyereket. Innen a Sáncaalján ment végig a kutya s ki ment Kolozsmonostorra. Be is ment a monostori gazd. tanintézet udvarára s innen az oláh templom sikkátorán át a községen végig haladt. Útközben több gyereket megmarta. E kutya garázdálkodása miatt nagy a rémület minden felé. Csengeri gyereket még a tegnap esti gyorsvonattal elvitték a Pasteur intézetbe, Párisba.

A dühös eb még négy gyereket mart meg, akiket a ma esti vonattal szállítanak Budapestre a Pasteur intézetbe. A mentőknek is adott dolgot a dühös ebmarás. Giládi Tili gyerekek karját súlyosan megmarta, a mentők kötötték be. Czudor Mihály szabó segédnek is a karján súlyos marási sebet ejtett egy másik veszett eb. Mindkettőnek sebeit a mentők kötötték be. Azt az ebet, mely a Csengeri gyereket megmarta, el fogták és agyon verték. Azon kívül két veszett ebet fogott el az ebvadász. Egyet a Széchenyi-téren, mely a kóbor ebek háborítatlan gyűlhelye, egyet pedig a közvágóhid előtti téren. A rendőrség mindent elkövet a további szerencsétlenségek megszüntetésére.

* **Lopás a szeszgyárban.** Már megemlékeztünk arról a lopásról, amely a *Löbl*-féle szeszgyárban történt. Ezen lopások következtében letartóztattak öt gyári munkást. Érdekes, hogy ezek a *Berger*-féle szeszgyár munkásai. Hogy a kár mennyi, azt így megállapítani még nem tudták, azonban valószínűleg jelentékeny. A tettesektől 3 korszó szeszt elkoboztak.

* **Elvittek egy színházi látesövet a színházból** a jobboldali ajtónyitogatótól szórakozottságból, az illető felkérte, hogy azt minél előbb származtassa vissza.

Az Engel-Splényi ügy.

Vagy két hete, hogy második vizsgálatra, illetve előnyomozat tartására utasította a törvényszék Oláh vizsgálóbíró az Engel-féle borhamisítás ügyében. Az eljárás tudvalevőleg báró Splényi Ödön rendőrtanácsos ellen indult meg, a kit a vizsgálóbíró, minden bővebb kutatás

nélkül egyenesen bünvizsgálat alá fogott. Splényi felebbezett s a törvényszék meg is változtatta a meglepő határozatot, a mely aligha nem azért született meg olyan sebtiben, mert Plósz igazságügyminiszter kérte a rendőrtanácsos elen az eljárást. Csak hogy a sok port felvert ügyvel foglalkozni kezdett a közvélemény s hangok emelkedtek, amelyek tudni vélték, hogy amit báró Splényi tett, azt felsőbb utasításra cselekedte s így ha csakugyan lenne bűnös, az illetőt magasabb helyen kell keresni. Nyilván ennek a felzudulásnak volt a következménye, hogy a törvényszék megsemmisítette Oláh bírónak nagyhirtelen hozott végzését és egész sereg tanu kihallgatása következett.

A vizsgálóbíró sorra cizálta maga elé mindazokat, a kik az Engel-féle borhamisítás ügyével csak távolról is foglalkoztak. Kihallgatták Rudnay főkapitányt magát, Krecsányi kapitányt, a rendőrfogalmazókat, detektiveket, az Engel cég tagjait s ezek átadták a bormintákat is, melyeket annak idején visszakaptak. E bűnjelt képező borminták állítólag ugyanazok lennének, melyek annak idején báró Splényi kezében voltak s a melyek utóbb visszakérültek a céghez.

Az u. n. előnyomozat tehát elég nagy arányokat öltött. De tán még sem terjeszkedett ki annyira, — amennyire kellett volna. Erre mutat legalább a törvényszéknek tegnapi újabb, a titokzatosság leplébe burkolt döntése. A vizsgálóbíró ugyanis ismét betérjesztvén a bűnpör aktáit, a törvényszék összeült és — a mai lapok híradása szerint — megint csak akként határozott volna, hogy a nyomozás még mindig nem tekinthető befejezettnek, — folytassa hát Oláh bíró. Állítólag vissza is kapta e célból az iratokat. Vajjon mi van még hátra? Talán egy olyan kihallgatás, amelybe a vizsgálóbíró magától bele menni nem mert? Utána járjunk a dolognak, — írja a M. E. L. — meg tudandó, csakugyan újabb pótvizsgálatot rendelt-e el a törvényszék.

— Helyes-e a lapok mai közlése? kérdeztük illetékes helyen.

— Igen is, meg nem is, — volt a rejtélyes válasz.

— Hát nem mentek eszerint vissza az iratok Oláh vizsgálóbíróhoz, hogy újfent pótnyomozást tartson?

— Titokban kell tartanunk a határozatot, hangzott az újabb felelet.

Arra a megjegyzésünkre, hogy tán mégis helyesebb volna teljesen megbízható hirt vinni a nyilvánosság elé, végre ezt a választ kaptuk:

— Csupán annyit lehet ezidőszerint elárulni, hogy a közölt hírek csak a fele igaz.

Vonatkozik ez a kijelentés pedig arra, hogy az akták visszamentek ugyan a vizsgálóbíróhoz, de nem pótnyomozat tartása okából, Egyedül azért, hogy onnan tüstént a királyi ügyészséghez kerüljenek. És ma tényleg ott is vannak a jócskán felszaporodott iratok a királyi ügyészségnél, a mely annyira kényes természetűnek tartja a fejleményeket, hogy arra nézve minden felvilágosítást megtagad. A nagy titkolódzás oka körülbelül az, hogy a bünvizsgálatba báró Splényi helyett, vagy esetleg vele együtt más valakit is bele kell vonni. Megtörténik-e ez, nem tudjuk. Valószínűbb, hogy a nagy hűhóval elkezdett bünvádi eljárás — a mint előre megjósoltuk — azzal fog végződni, hogy Splényi báró ártatlannak találtatván, — félreteszik az egész bűnpört.

IRODALOM.

Közhasznú munka. Takács László, a városi mérnökség hivatalnok, kitől már több érdekes és hézagpótló mű jelent meg, »Építkezők és építő iparosok könyve« című munkája harmadik kiadásban került ki a sajtó alól teljesen átdolgozva és bővítve. A közhasznú s ábrákkal ellátott könyv egyaránt hasznos szolgáltatást tesz az építetőknek, valamint az építés bármely szakában foglalkozó iparosoknak. Tartalmazza az építés leírásán kívül az összes számításokat, anyagismertetést, árelemzést, költségvetést, a bossz-, négyzet- és köbszámokat a

méterrendszerrel átszámítva az örendszerre és viszont. A bekötött könyv Laszky Árminnál 1 frtért megszerezhető. Ajánljuk.

Igazságszolgáltatás.

A légszeszgyári dráma. Szenet hordtak a munkások a Ferencz-városi légszeszgyárban. Kondor Ádám napszámos kissé megkésétt; s mielőtt hozzáállt a munkához, a reggelijét akarta elkölteni. Eppen evett, amikor Juresák József elhaladt mellette s tréfálkozva így szólt hozzá: *Te csunya baba!* Ez olyan szálló ige volt a légszeszgyári munkások között és soha senki sem botránkozott meg rajta. Most azonban nagy veszedelmet idézett föl. Kondor a megszólítást rettenetes sértésnek vélte és kérdezte Juresákot, miért mond neki ilyet.

— *Csunya baba!* ismételte Juresák és nyomban hozzátette: *te mamlasz!*

Kondor hirtelen neki ugrott és késével szíven döfte, úgy, hogy a boldogtalan ember azonnal meghalt.

A mikor bevégezte gyilkos tettét, kését megtörölte társa vérével és tovább evett vele.

A budapesti törvényszék a vádlottat, a kiről kiderült, hogy bárgyu ember, csupán halált okozó súlyos testi sértés miatt ítélte el *öt évi fegyházra*. A kir. tábla ma *Burg* bíró előadása alapján *négy évre szállította* le a büntetést.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Urbán Adolf.*

- 1914 Vigyikán Spiridon sikkasztás.
1923 Popovits Nika magánokirat hamisítás.
212E Fürtös Lőrincz s. t. hivatalos hatalommal való visszaélés.
2281 Szenkueza Szaveta becsületsértés.
2104 Szabó Sándor testi sértés.
2119 Kába Gligor s. t. sikkasztás.
2181 Butyiri György sikkasztás.
2182 Tyirla Irimie lopás.
2263 Izsó Lajosné rágalmazás.
2264 Jordán Lajos s. t. rágalmazás.

Előadó: *Poynár Dénes.*

- 1955 Szegedi Miklós közokirat hamisítás.
1893 Szegedi Miklós közokirat hamisítás.
1981 Czepelle Gábor és neje közokirat hamisítás.
2131 Mocsári Sándor s. t. személyes szabadság sértés.
2145 Behr Elek sikkasztás.
2163 Tolnai András becsületsértés.
1165 Ij. Balla János testi sértés.
2169 Farkucz Péterné becsületsértés.
2188 Makai Mártonné hamis tanúzásra reábirás.
2193 Fábí Mihály s. t. becsületsértés.
2194 Szabó Károly testi épség elleni kihágás.
2201 Mócz János szándékos emberölés kísérlete.
2108 Varga József közönség elleni kihágás.
2355 Palotás Imre hatóság elleni kihágás.
2374 Karancsi Jánosné rágalmazás.
2381 Onodi Mátyás közönség elleni kihágás.

Előadó: *Molnár Géza.*

- 2003 Kovács Mihályné s. t. becsületsértés.
2052 Márkus József testi sértés.
2192 Epe Mihályné becsületsértés.
2208 Gottlieb Mózes s. t. vallás elleni vétség.
2210 Bajkán Juon s. t. lopás stb.
2248 Leukucza Mitru lopás.
2563 Tuszkás János gyujtogatás.
1984 Szirb Nyika s. t. közönség elleni kihágás.
2065 Máté Márton anyakönyvi kihágás.
2070 Szabó Juliánna közegészség elleni kihágás.
2251 Kamuti Sándorné s. t. rágalmazás.
2252 Lőkös József s. t. rágalmazás.
2273 Bernáth Izrael rágalmazás.

TANUGY.

Az Orsolya-zárda kitűnően vezetett tanítónőképezdéjében tegnap fejezték be a négy

napig tartott képesítő vizsgálatot, a melyen *Palotay* László apátkanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő, *Sipos* Orbán kir. tanfelügyelő, *Makutz* Ernő zárda-lelkész és a tanítással foglalkozó zárda-nővérek voltak jelen. Az eredmény, dacára a nagy létszámnak, fényes. A képesítő vizsgálatot 19 kitüntetéssel, 35 jelességgel, 9 jól és 2 elégségesen állotta ki.

Zárünnepély az újvárosi zárdában.

Mióta bibornok-püspökünk Ő Eminentijája mintegy 20,000 frtnyi áldozatkészséggel szép nagy emeletes palotát építtetett az újvárosi zárdában a polgári leányiskola és az óvónőképezde számára oly örvendetes virágzásnak indult ez az intézet, hogy városunk bármely intézetével bátran kiállja a versenyt. Meggyőződhetik erről bárki, ha felmegy a most folyó vizsgálatokra, betekint a hat tágas termet megtöltő *kézimunka kiállításba*. A tanévként méltó befejezése lesz a *zárünnepély*, mely holnap szombatn délután 3 órakor fog megtartani az intézet új emeleti nagytermében. Az ünnepélyre meghívók nem bocsátattak ki, de a szülők és az érdeklődő közönség szívesen látatnak.

Az ünnepély gazdag programja a következő:

1. *Ave Maria* Gounod Ch-től. Éneklő: Stüber Miczi; zongorán kíséri a tanítónő; harmóniumon: Pap Szeréna; hegedűn: Feinsilber Irén.
2. *Magyar induló* Thern Károlytól. Zongorán játszik: Fritz I., Bónyi R., Orosz E.
3. *Ave Maria* Várady Antaltól. Szavalja: Krüger Jennyke.
4. *A dalnokmester és a mesterdalnokok*. Énekjelenet Genée Richardtól. Zongorán kíséri: Burger G. Énekemester: Benesik E. Famulus: Nagy Irma. *Kar*: Baráth M., Varga M., Lendvay E., Rákóczy I., Papp Sz., Szönyi E., Csete E., Glicze Sz., Nagy M., Budaházy O., Pálffy I., Kőszegi V., Zeltner I., Szönyi M., Ürményi A., Ozsváth A., Horváth G., Ébert R., Ébert E., Bónyi R., Krébesz I., Gyenes A., Szabó I., Pap I.
5. *A vig cigányok* esárdás Behr F.-től. Zongorán játszik: Szönyi M., Paulovytz V.
6. *Gyöngy élet a magyar élet* Bognártól. Éneklők a polgári iskola III. és IV. osztály növendékei.
7. *Frühlings-Marsch* Tutschek F.-től. Zongorán játszik: Gergely I. és Szűcs M.
8. *Az intézetben* daljáték Renger F.-től. Zongorán kíséri: Pap Sz., tanítónő: Török E. Ida, Kovács I. Irén, Huber I. Erzs, Gyöngyösy Laura, Tomozer I. *Kar*: 24 polgári iskolai növendék.
9. *Russische Schlittenpost* Galopp Hummel I.-től. Zongorán játszik: Nagy K. és Benesik E.
10. *Szép honomnak*. Éneklők a polg. iskola III. és IV. oszt. növendékei.
11. *Le Tourbillon* grande Valse de concert T. Mattei. Zongorán játszik: Burger G. és Stüber Miczi.
12. *Magyar nyelv* Ábrányi Emiltől. Szavalja: Kovalik Mariska és Erzsike.
13. *Tornafűzér* Netsch Adolftól. A polg. isk. I., II. és III. oszt. növendékei.
14. *Vogel-Lantale* Mathieux-től, Zongorán kíséri a tanítónő; éneklők: esalogány: Poynár Szandu, kakuk: Reiszner Irma; papagáj: Pap Szeréna; holló: Ujházy Margit.
15. *Rákóczy induló* Poor Vilmostól. Zongorán játszik: Horváth G. és Burger Gizella.

ZENE és MŰVESZET.

A nagyvárad Zenekedvelők Egyesülete által létesített nyilvános Zeneiskola vizsgálat. Tegnap délután tartották meg a nagyvárad zeneiskola vizsgálatát a leányoknál a polgári fiúiskola zenetermében.

A vizsgálaton *Maróczy* János elnökölt. Jelen voltak még: *Nagy* Mihály az egyesület elnöke, *Réz* Mihály a zenede igazgatója, *Fényes* Endre, *Lukács* Örnagy, *Mártonffy* Zoltán, *Böszörményi* Géza, *Bodnár* János és *Bátky*, *Vomácska*, *Herncsirek* zenetanárok.

Ott voltak még: Földessy Károlyné, Katona Bálintné, Békési Jánosné, Makay Katicza, Kutka Gézané, Grósz Józsefné, özv. Szlafkay Józsefné

Fényes Endréné, Korda Kálmáné, Schwarcz Izidorné, Dióssy Sománé, Makay Sándorné, Polczosky hadnagy stb.

A vizsgálat eredménye arról győzte meg a hallgatóságot, hogy a zeneiskola vezetése arra hivatott szakemberek kezébe van. A növendékek bátor föllépése, szabatos játéka mindmennyi hathatós bizonyítéka ennek. A vizsgálaton kitűntek: Békésy Piroska a zongorából, Földessy Margit a zongorából és hegedűből, Réz Irén a zongorából.

Legjobb zongorista a kis szőke Schwarcz Juliska, a ki játékaival a kis művészuó névre méltán rászolgált.

Annál fényesebben oldották aztán meg nehéz feladatukat Feinsilber Irén és Fényes Mártha, a kik tiszta hegedűjátékukkal valóságos briliánsok. Ők már Beethovemből játszottak a mi maga is dicséret.

Ma délelőtt 8—12 a fiuk vizsgálata lesz (polgári fiúiskola II. em. 31. ajtó.)

MULATSÁG.

Táncmulatság Nagy-Szalontán A »Nagyszalontai olvasó egyesület,« 1899. év július hó 1-én, a vasuti vendéglő nyári táncz helyiségében, könyvtára javára, háziasszonyok által rendezett mulatságot rendez. Személy-jegy 1 frt, család-jegy 2 frt. Jegyek előre kaphatók: *Fábián L. Dezső* és *Reich Jakab* urak üzleteiben Nagy-Szalontán. A mulatság kezdete 8 órakor. Felülfizetések köszönettel fogadottnak s hírlapilag nyugtáztatnak. A hölgyek kéretnek egyszerű toaletteben megjelenni.

Mindazokat, a kik meghívót még ez ideig nem kaptak, de arra számot tartanak, kéri a rendezőbizottság, hogy ez iránt Casinó a vigalmi bizottsághoz forduljanak.

A rendező bizottság tagjai: Szemes Péter, elnök, az »Olvasó-Egylet« alelnöke. Király József, pénztárnok. Bonczos Miklós ellenőr, Albert András, Badar Lajos, Balogh József, Dr. Barta Ferencz, Dr. Becher Áron, Dr. Beszedits Dezső, Biró Gusztáv, Bogovits Béla, Czajlik György, Csanády Jenő, Csáky György, Csikos János, Csordás Sándor, Dr. Ervin Manó, Fábián L. Dezső, Gyenge Imre, Hadházy Kálmán, Jámbor László, Kállai Sándor, Kiss István, Költő Kálmán, Lazarovics Gábor Leidl Henrik, Lévy Albert, Lévy Gyula, Lőb Antal, Müller György, Dr. Móczár József, Máró István, Murányi Gyula, Nagy Márton főszolgabíró, Nagy Márton ev. ref. s.-lelkész, Neszmírák Gyula, Ifj. Podhraczký Rezső, Péter Gyula, Pap Sándor, Ryhliczky Jeromos, Rácz Gyula, Dr. Reiner Albert, Dr. Sarkady Dániel, Sütő Antal, Szánthó Károly Szentessy Elek, Szécsen Antal, Szikszay Lajos, Szluha Imre, Tatár Balázs, Tópercz Ferencz, Ifj. Török Gyula, Varga Zoltán, Wagner Ferencz, Weisz Gyula, Zilahy Lajos, rendező bizottsági tagok.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Péntek: *Az élet álom* először.

Szombat: *A baba*.

d. u. *Robinson*.

Vasárnap este 1848.

Az élet álom, amely multkor *Fáy Szeréna* betegsége miatt elmaradt, ma kerül először színre. Az igazgatóság a dráma kedvelőinek és a magyar színművészetnek vél szolgálatot tenni, midőn e klasszikus színművet, *Győry Vilmos* szép fordításában, gondos betanulással és fényes kiállítással adja. A darab főszerepeit *Fáy Szeréna* és *E. Kovács Gyula* játsszák, kik mellett részt vesz az előadásban az egész drámai személyzet.

Gyurkovics leányok. A jövő heti műsor a több operette újdonságok mellett egyik legévezetesebb pontja lesz *Herczegh Ferencz* rendkívül bájos darabja a Gyurkovics leányok. *Herczegh Ferencz* írta hírnevét a Gyurkovics leányok című novelláris füzet alapította meg

s már jócskán ismeretesek voltak lerajzolt alakjai a nép minden rétegében, mikor az író színművészre adta magát s megalkotta a Gyurkovics leányokat a színpad számára. Azóta műve a fővárosi színházak állandó műsor-darabja.

A Vasgyáros Gyulán. A gyulai Gődös-kerti aréna szerdán színi megtele Gyula város színházpártóló közönségével. A Vasgyáros került színre *Halmay* színtársulata bájos nívójának *Kövi Cornéliának* jutalomjátékául. Az előadásra az itteni színtársulattól lerándultak Gyulára L. *Fáy Szeréna* a jeles tragika, *Heltai Nándor* és *Bihari Ákos* kíséretében. A közönség frenetikus tapsal fogadta ugy az ünnepeit nívót *Kövi Cornéliát* (Susaune), valamint L. *Fáy Szerénát*, ki Claire szerepét játszotta s midkettőnek pompás virágcsokrot nyújtottak fel. Az előadás különben a követkző szerepezzel társall ment: *Bihari Ákos* (Derblay), *Heltai Nándor* (Bligny), *Nagy Gyula* (Bachelin), *Tisztai M.* (Maulinet). Az előadás igen szépen sikerült s a szereplők egytől-egyig otthonosak voltak szerepeikben s azt kitűnő felfogással játszották.

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Írta: Neidegg, fordította: Szirtes.

41

Bármily kedvezőtlenül ítélték is meg Ganermann barátai menyasszonyát, a vőlegény úgy vélte, hogy feltalálta az eget a földön. Már Starkenbachné levele, melyben megírta, hogy férje megváltoztatta elhatározását, valóságos örömmámorba merítte őt. Nem hűtötte le még a fagyos fogadtatás sem, melyben másnap reggel a házigazda őt részesíté, époly kevésbé a kijelentés, hogy egyedül Áda kedvéért egyezett a házasságba. Azt is alig vette figyelembe, hogy Starkenbach áradozó köszönetnyilvánítását avval szakította felbe, hogy legelőször is intézzék el az ügy üzleti részét, mivel mégis az maradt a fő. Megmondta az összeget, melyet leányának évi járadékul adni szándékozik, de hozzátette, hogy ezen nyilatkozattal egyáltalán nem akarja magát lekötöni, minihogy üzletember, a jövőbe nem lát. Részletesen tudakozódott, hogy Ganermannnak nincs-e adóssága, hogy szabadon rendelkezhetik-e azon összeggel, melyet említett és bármily kicsinylőleg szolt is róla, megegyezett a vőlegénnyel, hogy Ádára iratja azt. Az igen önzetlen, igen szerelmes és könnyen kielégíthető férfiú nagylelkűségével ráállt mindenre, a mit Starkenbach kívánt, hiszen ő neki semmi sem kellett csak Áda. Midőn ezen megbeszélés után a leány ragyogó szemekkel eléje sietett és ő keblére ölelhette, azt hitte, hogy elérte a legfőbb boldogságot az életben. Apósának durvasága, érzéketlensége, kincsvágya — minden felejtve volt. Ádát magának tekinthette, s ez kimondhatatlan szerencse volt.

Amint ezen hangulatban kilépett a házból, nyomban Steinfeldnerrel találkozott.

— Na Feri! ma más arcot mutatsz, mint tegnap! — szólítja meg őt.

— Másképp is áll minder! Azt hiszem, hogy a paradicsomban vagyok.

— Csak tulságosan ne örülj. Az a leány sem potyogott az égből. Starkenbach tehát megadta beleegyezését.

— Meg. De fel nem foghatom, mi idézte elő a változást.

— Tudod Feri, én is közbeléptem, nem hiába vagyok a ház barátja.

— Te, Márton bátyám? — Ferencz nem tudta volna megmondani, hogy miért, de a nyilatkozat kellemetlenül érinté, azonban iparkodott érzelmeit elpalástolni.

— Hogyan hálálhatom meg neked kedves bátyám.

— Talán visszafizetheted egykor Károlynak. Én apád iránt akartam leróni hálámat, midőn érted fáradoztam.

* * *

Mondják, a szenvedélyes érzelmeket csak táplálja az ideiglenes válás. Ganermannnál szintén bebizonult. Képzeltethetése, mely folyton

munkálkodott, új meg új jelességekkel vette körül kedvesét. Szerelmének ragyogó napja világította meg a leányt és megdicsőíté őt emlékezetében. Ezen bűvös szemüvegen át tekintve mennyaszonyának hanyagul irt levelei szintén csak hamisítatlan boldogság forrásaivá lettek számára. A leány is gyönyörűséggel olvasta vőlegényének naponkint betérő, szeretettől lán-goló leveleit, csak azon sopánkodott magában, hogy a válasz annyi fáradságot és időt kiyánt! Azok közé tartozott ugyanis, a kiknek soha sincs idejük semmire, bár komoly foglalkozásuk sincs soha. Annál is inkább tapasztalta az idő rövidségét, minthogy a főváros örömeit lehetőleg ki akarta aknázni mielőtt véglegesen távoznia kellett abból. Ami azonban a mennyasszony leveleiből hiányzott, belevarázsolta vőlegényének képzelete.

Hamar teltek a hetek, az esküvő napja megérkezett. Csendes lakodalom volt, a vőlegény szegényes körülményeinek megfelelő. Starkenbachné röstelte volna barátai körének tekintélyesebb tagjait meghívni azon ünnepre, melyen a szegény falusi tanító, mint a vőlegény testvérbátyja és násznagy, főszerepet játszott. Igaz, a másik násznagy, Heisterberg gróf ellensúlyozta az elsőnek egyszerűségét, de tagadhatatlan, hogy a vőlegény többi rokonai épen nem illettek az ő asztalához. Későn hívta meg őket, azért rösteltek is ama gazdagoknál megjelenni és Starkenbachné örömmel vette tudomásul lemondásukat. Mióta a nemesek közé számíthatta magát, (ugyanis nemrégén kapta férje az epédve várt oklevelet,) csak félvállról tekintett az egyszerű polgárookra, és csendesen panaszkodott lelkében, hogy férje elcsietta a dolgot, midőn Ganermannnak beleegyezését megadta. A háziak kedvetlensége szükségképen lehangolta az egész társaságot, kivéve az ifju párt, kik semmit sem méltattak figyelemre, csak szívük örömet.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Képviselők párbaja.

Kolozsvár, június 22. (Saj. tud. táv.) A kolozsvári kir. törvényszék ma vette tárgyalás alá *Bartha Miklós* és *Sándor József*nek az E. M. K. E. titkáranak párbaj ügyét. A törvényszék *Bartha Miklóst* 2 hónapra, *Sándor Józsefet* egy hónapra ítélte, ez utóbbi felebbezett az ítélet ellen.

Sima Ferencz mandátuma.

Budapest, június 22. (Saját tud. táv.) A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága tegnap tartott ülésén tárgyalta *Sima Ferencz* országgyűlési képviselő csődügyét s mandátumát a csőd miatt megsemmisítette.

A szerelem hatalma és a körözött rab.

Budapest, jun. 22. (Saj. tud. táv.) Egy ismert nyugdíjazott opera énekes lakik a pestmegyei Monoron feleségével és gyermekeivel. A férj két napra Budapestre ment s távolléte alatt a hűséges cselédleány, a kit 14 hónapja fogadtak fel s a gyermekekkel mindig jól bánt s hűséges cseléd volt, az otthon maradt asszonynak szerelmet vallott. Bevallotta, hogy ő nem leány, hanem férfi s azért szegődött be hozzájuk szolgálatba, mert az asszonyt nagyon szereti. E vallomás után a női ruhába bujt férfit azonnal elcsapták, elfogta azonban a rendőség s a vizsgálat alkalmával kiderült, hogy a női ruhába bujt férfi nem más, mint egy két év óta körözött szökött rab.

Személyi hír.

Bukarest, jun. 22. Ferdinánd trónörökös feleségével tegnap néhány napra Konstanzába érkezett, ahol a lakosság lelkesen üdvözölte. (Magy. Táv. Iroda.)

Az osztrák-magyar bank.

Bécs, június 22. (Saját tud. táv.) Az osztrák-magyar bank főtanácsa ma tartott bizalmas ülésén elhatározta, hogy a két kormányhoz külön jegyzéket küld, melyekben biztosítékot fog kérni az esetre, ha a Reichsrath a 14. §. alapján bibocsátandó, a bankra vonatkozó rendelkezéseket nem hagyja jóvá.

A párisi események.

Páris, jun. 22. A lapok megerősítik azt a hírt, hogy Waldeck-Rousseau elvállalja a kabinetalakítást és azt hiszik, hogy a kabinet ma estig megalakul. A jövődöbéli miniszterek nevét még nem tudják. A Gaulois azt írja, hogy Waldeck-Rousseau maga tartja meg a hadügyi tárczát és Galiffet tábornokot teszi meg kabinetfőnökévé.

A radikális és szocialista ujságok rosszalják, hogy Bourgeois nem vállalta el a kabinetalakítást. Bourgeois azonban, ámbár nagyon szeretne azonnal visszatérni Hágába, elhatározta, hogy az új kabinet megalakulásáig Párisban marad, hogy a leendő miniszterelnök megkönnyítse a tárgyalásokat. (Magy. Táv. Ir.)

Az új francia kormány.

Páris, június 22. Waldeck Rousseau eltogadta a miniszterelnökséget s a kabinetet megalakította.

Az Egyesült-Államok defecitjei.

Washington, jun. 22. A folyó költségvetési év defecitjét közel 100, millió dollárra teszik. (Magy. Táv. Iroda.)

Török dolgok.

Konstantinápoly, jun. 22. Chevallier bánya-igazgatóért, a kit a banditák fogolyul ejtettek, a bányatársaság átadta a követelt váltságdíjat a szaloniki válnak. A társaságot kárpótlásul öt évre fölmentik a 3000 font évi bér fizetése alól.

A kis-ázsiai vilajetek polgári és katonai hatóságait szigorúan utasították, hogy az örmények ellen való kihágásokat akadályozzák meg. Néhány örmény emigráns családja átment a török határon. (Magy. Táv. Ir.)

Transzvál.

London, jun. 22. A Daily Chronicle értesülése szerint az a jelentés, hogy Buller Redvers tábornokot kinevezik a dél-afrikai csapatok főparancsnokává, alaptalan. (Magy. Táv. Iroda.)

KÖZGAZDASÁG.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, június 22.	
Osztrák hitel	354.70
Magyar hitel	383.25
Allamvasut	350.40
Rimamurányi	301.50
Magyar jelzálog	244.75
Salgótarjáni	331.—
Wagon-kölesön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Déli vasut	68.50

Határidők.

Budapest, június 22.

Készaru buzában az irányzat lanyha volt, 7,000, mm. forgalom mellett az árak 10—15 krral olcsóbban jegyeztettek.

Buza áprilisra	—	—	—	—	—
Buza októberre	—	—	—	—	9.39
Tengeri jul.	—	—	—	—	4.61
Rozs őszre	—	—	—	—	6.53
Zab őszre	—	—	—	—	5.78
Tengeri augusztusra	—	—	—	—	—

Bécs, június 22.

Az irányzat nyugodt.

Osztr. hitel	—	—	—	—	—	553.90
Magyar hitel	—	—	—	—	—	882.75
Allamvasut	—	—	—	—	—	844.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. július 22-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	—	119.—
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	—	96.—
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 ¹ / ₁₀₀	—	—	—	—	—	119.60
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 ¹ / ₁₀₀	—	—	—	—	—	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—	120.25
Magyar földterhermentési kötvény 4%	—	—	—	—	—	95.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	—	100.50
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	—	—	—	—	—	96.75
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölesön	—	—	—	—	—	161.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	—	—	—	—	—	160
Osztrák járdék papírban	—	—	—	—	—	128.25
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	—	99.80
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	—	119.25
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	—	100.—
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	—	139.50
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	—	920.—
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	—	383.75
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	—	—	354.30
Párisi vista	—	—	—	—	—	354.50
20 frankos arany (Napoleond'or)	—	—	—	—	—	9.55
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	—	58.95
London vista	—	—	—	—	—	120.50
20 márkás arany	—	—	—	—	—	11.78

Az irányzat nyugodt.

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadberlet 51. szám.

Kisberlet 51. szám.

Páros.

Páros.

Ma pénteken, 1899. június 23-án

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Uj betanulással először:

Az élet álom.

Színmű 3 felvonásban. Irta Don Pedro Calderon de la Barca. Fordította: Györy Vilmos.

SZEMÉLYEK:

Bazilius, Lengyelország királya	—	Szerdahelyi Ferencz
Zsigmond herceg, fia	—	E. Kovács Gy.
Asztolfo, Moszkva hercege	—	Tompa K.
Clotardo, aggastyán	—	Vágó Béla
Estrella, trónörökös, a király unokahuga	—	Miklósi Ilona.
Rosaura, udvarhölgy	—	L. Fái Szeréna.
Clarín, elméncz	—	Bihari Akos
Első katona	—	Janovics Jenő.
Második katona	—	Váradi M.

Udvarhölgyek. Testőrök. Harcosok. Zenészek.

Hely árak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 6 Brint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I. II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 80 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

A szorobozásort felőlők:

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTER.

A nagyérdemű igen tisztelt közönség szives tudomására hozzuk, hogy

mosó kelmeink

ugymint: pique, batist, zefir, toile női ruhaszövevények

megérkeztek.

Továbbá újdonságaink női blousokban, övekben és napernyőkben.

Teljes tisztelettel

Kunz József és Társa

Nagyvárad, Szt.-László tér. 1 szám.

(164.) 9—10

Uj festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBA-FESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és koci-lackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLO ecsetek

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló lackokban. 5 féle színben egy 1 kilós doboz ára 75 kr.

Árjegyzek kívánatra ingyen!

(167.) 7—50

Legolcsóbb bevásárlás!